**Олександр Фрімен, Оксана Якубович,
Назар Розлуцький**

PR ДЛЯ КРІПАКІВ

Київ
2020

УДК 821.161
К94

Фрімен О., Якубович О., Розлуцький Н.
К94 PR ДЛЯ КРІПАКІВ : збірка оповідань. — Київ : ЛІра, 2020. — 228 с.

ISBN 978-617-9713-03-8

Що робитиме молодий журналіст, який внаслідок химерних вивертів долі потрапив у XVIII століття, де панує жорстокий кріпосний лад, а життя кріпака не вартує й ламаного гроша? Як поведеться пересічний обиватель, коли дізнається, що губернатор його області насправді є драконом, який використовує тіла політиків для встановлення світового панування? Навіщо ФСБ створило спецзагін, у якому всі бійці є двійниками Леніна? Як має вижити невдаха-маргінал у країні, де люди і птахи помінялися ролями, а він через невідому мутацію не навчився літати? Книга, яку ви тримаєте в руках є фантастичною лише на перший погляд. Карколомні, дурнуваті та гротескні ситуації, що трапляються з героями наших оповідей, насправді, є лише проявником їхньої суті — суті російської людини. Тож, якщо ви маєте якісь ілюзії щодо того, ким насправді є росіяни — ця книга допоможе їх розвінчати. Але, якщо ви не готові розлучатися зі своїми ілюзіями — краще її не читати…

УДК 821.161.

ISBN 978-617-9713-03-8

© Фрімен О., Якубович О.,
Розлуцький Н., 2020
© Ліра, 2020

PR ДЛЯ КРІПАКІВ

— Ох, і важке ж оце кляте відро сьогодні, — пробурмотіла Урдр, намагаючись якомога зручніше перехопити дужку. — Постривайте, сестриці, передихну.

Верданді і Скульд слухняно схилилися, поставили відро посеред квітів. Вони ніколи не заперечували старенькій Урдр, жаліли її, хоча та була страшенно дратівливою. Хоча чому ж «була»? Вона й зараз така сама прикра і залишиться такою навіки, бо для віщих богинь долі Норн немає ні минулого, ані майбутнього — для них вічність.

Вітрило. Вічність вила і гуділа в кроні Всесвітнього ясеня Іґґдрасілля. Навіть Янголи старалися не злітати без особливої потреби, а розсілися собі на гілках і, знай, награвали на сопілках. Вітер шарпав сиві патли Урдр, очі її сльозилися. Стара Норна стояла непорушно і сердито, як із посібника скандинавської міфології.

Верданді делікатно торкнулася до плеча старенької:

— То несемо, чи як? Я розумію, ти Норна Минулого, можеш узагалі віками не рухатися, але підлити Світове Дерево таки пора. Ти вже вибачай, що перериваю твою медитацію, але я, все ж, відповідаю за Теперішнє, а корені Іґґдрасілля засохли зовсім. Нумо, беремося! Скульд, скажи щось їй!

Скульд дзвінко розсміялася, на ніжних щічках з'явилися веселі ямочки:

— Як Норна Майбутнього, наказую — не нуди, Вернанді! Все буде добре! А Ви, шановна Урдр, не зліть наше Теперішнє! Раз-два, взяли!

Норни підхопили здоровенне, літрів на триста, кришталеве відро, вітер Вічності завив і напосівся ще дужче, Верданді спіткнулася об корінь і припала на одне коліно. Магічна волога, яка увесь час переливалась і блищала, вихлюпнулась із перевернутого відра.

Норни зойкнули.

— М-да... — сплюнула Урдр з досади.

— Ускочили в халепу... — докинула Вернанді.

— Ох, дівчата, що зараз буде... — Скульд притиснула долоньки до щік.

— Я ВАМ ЗАРАЗ ВЛАШТУЮ САЛАМІНСЬКУ БИТВУ!!!

Перед трьома Норнами, що застигли над іскристою калюжею, вибухнув стовп диму. З нього вискочила смаглявка в білосніжному хітоні, її чорні очі метали блискавки.

— Ви якого... біса розлили живу воду, гергепи?!

— Не лементуйте так, шановна Лахесіс, а то ще накличете. Я розумію, у вас, гречанок, темперамент. Але ми все-таки колеги, Богині Долі. Не варто псувати атмосферу в колективі, — сухо відрізала Урдр. — Сподіваюся, нічого катастрофічного не сталося. Локальні війни у світі людей і так тривають, а світова від одного перевернутого відра не розпочнеться. Скульд, принеси-но ганчірку. Зараз витремо калюжу і все буде гаразд. Я маю рацію?

— Маєте рацію? А ось це ви бачили, шановна Урдр?

Лахесіс простягла долоні і Норни хором зойкнули. У неймовірно витончених і делікатних пальцях гречанки звивалася нитка. Обірвана.

— Знаєте, що це? А я, як Мойра Теперішнього і Провісниця Мінливостей Буття, поясню! Це особиста нитка життя Леоніда Уріха! В той

момент, коли ви розхлюпали живу воду, світ здригнувся, а старша Мойра Клото якраз пряла цю нитку. Льоні, між іншим, усього тридцять вісім, йому б іще жити й жити, корови скандинавські!

— Я допоможу! — Скульд схопила долоню Лахесіс і притиснула до своїх грудей. — Ми не дамо загинути безневинному, правда ж, сестриці?

— Так уже й безневинному, — забурмотіла під ніс Урдр. — Знаю я цього Уріха, проби на ньому ніде ставити. Чого це ти до нас із його ниткою прибігла, Лахесіс? Ішла б до його Янгола-Охоронця, це його фах.

— В Уріхів датські корені! Леонід — останній в роду! — спалахнула Мойра. — Хто його повинен рятувати, якщо не ви?

— Та вони в Росії ще з часів Рюрика товчуться!

— Досить суперечок! — обличчя Скульд палало від гніву. — Урдр, через три хвилини Уріх потрапить під машину! Дівчатка, починаємо!

— Та поясність нарешті, що означає «починаємо»?! — заволала Лахесіс.

— Ніколи нам! — огризнулася Урдр.

— Не гнівайтеся, Лахесіс, — м'яко відсунула гречанку Верданді. — Справді, довго пояснювати, це наша, північна магія. Давайте сюди нитку.

Норни стали в коло і завели пісню, від якої чарівні кучері Лахесіс миттєво встали дибки.

— Недарма римляни вас варварами обзивали! — пирхнула Мойра і рушила до Іґґдрасілля. Краще відсидітися під ним, від гріха подалі. Перечекати...

Не встигла Лахесіс дочитати «Іліаду», як до неї підійшла Скульд.

— Ось, візьми, — на вузенькій долоньці Норни лежала, зав'язана бантиком, абсолютно ціла нитка. — Ми зростили.

— А бантик навіщо?

— Спішили дуже, випадково вийшло.

— Спасибі, звісно. Однак чую, вилізе ще боком Льоні цей бантик, — зітхнула Лахесіс, розчиняючись у повітрі.

— Усе у волі Божій, — перехрестилась Скульд. — Без неї ми і живу воду не розлили б.

— Це точно, — підсумувала Урдр.

— Що значить «це точно»?! — спалахнув редактор. — Я не розумію вашого сарказму, Леоніде!

— Гаразд, нехай буде «це неточно». Те, що у вашого Кудєльнікова осіннє загострення, наразі не доведено. Медичної довідки ми не бачили.

— Не у вашого, а в нашого! — редактор зламав навпіл олівця і страдницьки поморщився. — Кудєльніков — передплатник нашої газети! Ну, винайшов він цей дурнуватий насос, із ким не буває? Він пенсіонер, ветеран, а ветеранів треба поважати.

— Андрію Никандровичу, змилуйтеся! Я сам звихнуся, якщо почну поважати кожного, хто приходить до редакції і приносить статтю на розворот про власноруч винайдений насос, який замінить двигун внутрішнього згорання і назавтра ощасливить усе людство! А починається стаття словами «Шановний Джордже Сорос! Звертаюся до Вас...». Уявляєте, Андрію Никандровичу, як Сорос спросоння реве секретарю: «Ану, швидко принеси мені свіжий номер Переяслав-Заліського кур'єра!». А ще ваш Кудєльніков сказав...

— ... що готовий сплатити за цю статтю за розцінками рекламного відділу без скидок. А вона — на розворот. Це сто сорок тисяч. А у вас, Леоніде, в середу день зарплати! А в нашій бухгалтерії миша вчора повісилася — від нудьги!

— У цього психа ніяких грошей немає!

— У нас теж немає. Він вибіг, не закінчивши розмови, і достеменно стверджувати ми не можемо. Йдіть до Кудєльнікова, ви спритний. З'ясуєте, що гроші є — відсоток за рекламу ваш. Повернетеся ні з чим — відгул за моральний збиток. І на відкриття котельної в селі Ігрищі пошлю когось іншого, а не вас.

— Оце так ділова розмова! Дозвольте зліт?

— Ну навіщо ви весь час насміхаєтесь і блазнюєте, Леоніде? — Простогнав редактор, але кореспондента відділу політики Уріха в кабінеті уже не було.

До будинку Кудєльнікова було палицею кинути. Старий жив у обшарпаній триповерхівці відразу за площею Відміни Кріпосного Права, колишньою Соборною.

— З паршивої вівці хоч шерсті жмут... — бурмотів Уріх, форсуючи калюжу перед під'їздом. — Не їхати в Ігрищі... — шипів він, по-

слизуючись на щербатих сходах. — Заради такого навіть Кудєльнікова можна перетерпіти... Тук-тук, Віссаріон Олегович, Ви вдома?

— А, прийшли! — проскреготіло із пітьми коридора, в якому витали запахи перегорілої проводки. — Заходьте, тільки у таз не вступіть, у мене там синтезатор у кислоті відмокає. Зараз подам електроенергію...

Спалахнуло мертвотне синє світло. Гість панібратськи усівся в старовинне крісло і віддихався. Господар блимнув очима з-під кудлатих сивих брів і осміхнувся.

— Що, усвідомили? Прийшли просити меморандум про насос?

— Усвідомили, Віссаріоне Олеговичу. Опублікуємо.

— Жодних скорочень! Ані літери!

— Віссаріоне Олеговичу, Ви потомственний інтелігент і, звісно, усвідомлюєте, що публікація без літературних правок можлива лише при дотриманні деяких, суто технічних, умовностей.

— Платно?

— Ви далекоглядний, як усі генії.

— Чверть години і я принесу гроші й текст меморандуму. Вдома не тримаю — поцуплять.

— Е-е! Віссаріоне Олеговичу, почекайте! Ви знаєте, про яку суму йдеться?

— Я взяв прайс-лист у ваших рекламниць. Сто сорок тисяч.

— Але...

— Сидіть і нічого не чіпайте руками. Багато предметів під напругою. Я швидко.

— Під напругою... — бурчав Уріх, бродячи по кімнаті в очікуванні. — Сам ти під напругою... Невже справді принесе бабло? Ого! Що це за самогонний апарат?

Хоча обіцяні «чверть години» розтягнулися втричі, нудьгувати журналісту не довелось. Лігво Кудєльнікова було набите, заставлене, завішене сотнями кумедних та цікавих речей. Пробірки і кастрюльки з гостропахучими рідинами, апарати, схожі на роботів-мутантів, сплетення дротів, що тягнулися від будильника до холодильника, стоси журналів і книг та купи дрібниць, які не піддавались описанню, — від гайок до запраного жабо.

— Ого! — Уріх смикнув за штору із ситцю і присвиснув. — Дідуньо що, в космос зібрався?

У напівтемній ніші серед купи заплутаних дротів здіймався чорний циліндр заввишки з два людських зрости. Крізь розчинені навстіж дверцята було видно черево циліндра, в якому нечітко вгадувався пульт керування. Уріх раптом відчув себе хлопчиком, який проліз у дядьків гараж. Він втиснувся в заклинені дверцята. Там і справді був пульт — кнопки, важелі, верньєри. Все запилюжене, незрозуміле, але незвичайне і якесь захоплююче. Хотілося побешкетувати.

— На ти-ихих стежи-инках дале-еких планет зоста-ануться на-аші сліди! — мурликав Уріх, тицяючи в кнопки і крутячи нікельований вентиль у стіні.

— Вилазьте! — як грім серед ясного неба пролунав голос Кудєльнікова. — Шанований журналіст, а поводитеся як школяр! Вона і так не працю...

Біла блискавка вдарила у груди Леоніду Уріху і він осліп. Виючий гуркіт накрив Усесвіт. Хлопчик Льоня, який нашкодив, тепер відчайдушно продирався через тісні дверцята, затуляючи голову від падаючих згори банок і пробірок, плакав і кричав...

— Чого фіґлюєш?

Розплющивши очі, Льоня побачив вицвітаюче літнє небо. Він лежав посеред путівця. Навколо стояли звіроподібні бородаті мужики. Шестеро, одягнених у дикуваті сірі куртки і полотняні сорочки, босі, чорноногі. Четверо тримали на плечах коси.

— А... Ви хто? Де я?

— Нє-а, наче не хмільний... — сказав худий старигань, шморгнувши носом. — Наче як блаженний... Із Вахлаковки йдеш, чоловіче Божий?

— Із як-кої Вахлаковки?

— Розум ти стеряв, дєда Митрофан! — ревнув похмурий сутулий молодик. — Який він тобі блаженний, баньки протри! Одіж на ньому панська, крадена, значиться. Збіглий.

— Ви мене розігруєте? Ви в кіно знімаєтеся?

Мужики позадкували і збилися докупи. Дід Митрофан зручніше перехопив сукувату палицю.

— Ти, чоловіче перехожий, йшов би собі звідси, та чимдуж, — сердито мовив бородань, схожий на охлялого Іллю Муромця з картини Васнєцова. — Ігрищі — село спокійне, нам тут збіглих не тре´.

— Ігрищі? Це там, де в середу губернатор котельню відкриває?

— Геть-чисто, чоловіче, з розуму спав! Тіки губернатора нам бракло! Шуруй звідси, доки боки не нам'яли. Ти нас не бачив, ми — тебе теж.

— Е ні, хлопці! Пізно! — дід Митрофан аж присів. — Ондечки Сєнька-бурмістер суне! Шпар в овес, дурню набитий, може, поталанить — не побачить!

Льоня і сам уже озирався, розмірковуючи, куди б тікати від цих страшидл. Справа і зліва невисоким колоссям шелестіли поля. На горбочку чорніла галявина хвойного лісу, далеко попереду при дорозі стирчали декілька сірих хатинок, критих соломою. Звідти швидкою риссю наближався вершник, також бородатий, у доладному зеленому каптані і напуцованих до ґлянцу чоботях.

Зігнувшись, наче під кулями, ведучий кореспондент відділу політики зібрався накивати п'ятами, але був схоплений трьома парами жилавих рук.

— Пустіть! Психи! Бандити! Міліція!

— Зараз-но я тебе по морді пущу! — Пообіцяв похмурий молодик. — Раніше треба було бігати, а зараз уже що? Сєнька вже побачив, він ті´ борзо до тями приведе.

— Що за сход, миряни? Хто такий?

Вершник зупинив коня і з висоти свого становища розглядав піших. Мужики вільними від Льоні руками потягнули шапки з голів.

— Не відаємо. Не з Вахлаковки, не із Зачаття, не із Дьоміно, тих-то ми б ураз запізнали… Так при дорозі і відлежувався. Чужий, значиться. А то, може, із самої Костроми, нам-то звідки знати?

— Біглий, очевидно… — буркнув похмурий молодик.

— Хто такий? Язика проковтнув? Га? — Світлі брови бургомістра зійшлися в одну лінію, голос брязнув металом.

Льоня нарешті прийшов до тями. До цього він і справді закляк, страшенно вже бургомістер скидався на перевдягненого прес-секретаря Центртелекому… Потрібно було перехоплювати ініціативу, в таких випадках нахабство не завадить.

— Ви Сєнька-бурмістер? Ану звеліть вашим підлеглим відпустити мене! Що це за рукоприкладство?

— Кому Сєнька… — налився кров'ю бургомістер, — а кому і Арсеній Миколайович! Із дворових? Збіглий?

— Та що ви придовбалися — «збіглий, збіглий»? — Обурився Льоня. — Самі ви збіглі! Від кого мені бігти, питається?

— А ось пан із Сам-Пітехбурга прибуде, він ті´ швидко відповість! — визвірився Сенька. — Чого стали, пси? В село його, в холодну, під замок.

Льоню потягнули, він спробував вирватися, але спіймав по лицю і обм'як. Як скрізь кошмарний сон до нього долинали уривки розмови.

— Сімьоновна вила, що нема у неї сил іти на панщину, своє сіно в неї пріє! — гримів бурмістер. — Ось і буде їй підмога. Пику-то нажер на панському їдлі! Цей за неї і сіно розрухає і на панщину удвох ходити куди легше. Пан іще коли приїде, не задурно ж цього кнура годувати поки!

Інцидент на дорозі видався Уріху параноїдальним жахіттям в останній стадії, але дуже швидко він зрозумів, як жорстоко помилився. На путівці, що петляв поміж полів з вівсом, трапилося банальне непорозуміння, а справжній кошмар почався в селі. Він лютував, розростався і не мав жодних меж.

Решту дня і всеньку ніч довелося нидіти в сараї із земляною долівкою. У відповідь на відчайдушний стукіт незнайомий бас з-поза дверей пророк: «Як не вгомонишся, голову відірву» і на цьому про Льоню забули. За стіною щось совалось і рохкало, десь далеко кричали півні. В несусвітньому досвітку, ще в темряві його вивели, тицьнули під ніс дерев'яну миску. В ній бовталася мутнувата рідина і сирітськи плавав шматок капустяного листка. Голодний полоняник висьорбав частування і спробував з'ясувати свій статус, але йому дали важкенну косу і погнали на роботу. Спроби заговорити із розгніваним Сєнькою закінчувалися стусанами. Звичайні працівники агропромислового комплексу Льоню жаліли і іноді таємно тицяли бридкий сірий хліб. Відповісти на запитання, яким чином цивілізована людина стала жертвою кріпосного права, було абсолютно нікому.

Вирішивши, що жити все одно якось треба, Уріх працював. Косити не вийшло відразу й назавжди. Згрібати сіно виявилося ще гірше. В перший же день руки вкрилися кривавими мозолями. На другий — вийшов із ладу шлунок, усе тіло немилосердно ломило. Зрозумівши, що справа кепська, полоняник утік, але був пійманий у болоті за п'ять верст від Вахлаковки і так почастований різками на конюшні, що відлежувався тиждень. Коли він, схожий на смерть,

тримаючись за сірі зрубні стіни, виповз на свіже повітря, косовиця уже відійшла. Зате почалася оранка під озимі і вибір був невеликим — або вмерти, або навчитися якось орати. Наближалася осінь і кожен минаючий літній день, здавалося, забирав із льоніних грудей, цілий рік життя. Він чітко розумів, що до зими не дотягне.

Одначе Уріх любив себе незрадливо і віддано. Виправдовуючи своє ім'я (яке, як відомо, означало «син лева»), він боровся за життя, що згасало, як і належиться леву. Будучи вічно голодним, навіть призвичаївся підкрадати ріпу з кухні, де харчувалися слуги; знайшов шпару в паркані і порозумівся з Полканом і Жучкою. Великим зусиллям волі новий кріпак позбавився від нічних кошмарів, в яких редактор у парі з Кудєльніковим танцювали віденський вальс. Тепер він спав міцно, а під час роботи думав і розважував. Уріх був самотнім, як ніколи. Селяни, краще розгледівши пришельця, прозвали його «Алєксашкою-німцем» і цуралися. Втім, він і сам не спішив приятелювати з чорним народом, чекав іншого.

На Покрову Сєнька особисто обійшов усі тридцять хат, перевірив, чи чисті сорочки, чи в кожної баби хустина в належному стані; кого треба — і по зубах нарозумив, щоб усі готові були.

Із самого світанку всі мешканці Ігрищ скупчилися перед панським будинком. Дерев'яні колони на ґанку блищали інієм, що налипнув за ніч, баби втихомирювали замерзлих дітей. Сєнька з розчесаною на два боки, намащеною для краси бородою, походжав туди-сюди, нервово поляскуючи улюбленою нагайкою по блискучому чоботу. Нарешті вдалині з'явилася коляска, запряжена трійкою каурих.

— Шапки геть!!! — Заревів биком Сєнька, хоча в цьому потреби не було — шапки з мужицьких голів і так знесло нараз. Не дочікуючись наближення коляски, площа впала на коліна і застигла в очікуванні. Уріх встав на коліна незручно, у ліву ногу щось муляло, але смикатися було ніяк, момент істини настав.

— Дочекалися… — хрестився Сєнька. — Ваше благородіє, милостивцю наш…

Півником підстрибнувши до коляски, що зупинилася, бургомістр зготувався. Конюхи взяли каурих за вуздечки. Огрядний сивий пан сперся на підставлену Сєньчину руку, виліз із коляски, навалився на коштур. Міцно впершись у власну землю, неквапом